

2014. márciusi mérnök évfordulók, emléknapiok

1. – Polgári védelem világnapja

Hazánkban 1989-ben hirdették ki az 1949. évi genfi egyezmény két jegyzőkönyvében foglaltakat, mely kimondja a polgári védelem humanitárius jellegét. A polgári védelem feladatai közé sorolja a katasztrófák veszélyeitől való védelmezést, és az életben maradás feltételeinek biztosítását is. Világszerte látványos mentési gyakorlatokat rendeznek a polgári védelem világnapján.

1. – 160 éve született Pecz Samu építész

Pesten született Pecz Samu (1854-1922) építész. Műegyetemi tanárként igen sokat tett az épületszerkezeti újítások (főleg vasszerkezetek) hazai elterjesztéséért. Saját épületei megformálásában azonban még az olyan technikai bravúrokat, mint a Múzeum körúti Gólyavárat vagy a Műegyetem könyvtárának olvasótermét is historizáló külső mögé rejtette. Egyszerre volt tehát újító és konzervatív művész.

2. – 160 éve született Hankó Vilmos vegyész

Parajdon született Hankó Vilmos (1854-1923) vegyész, akadémikus. Budapesten tanított a II. kerületi főreáliskolában, amelynek később igazgatója lett. Oktatómunkája mellett ásványvíz-analízissel is foglalkozott. A középiskolák számára több értékes tankönyvet írt, s kiemelkedő szerepet vállalt a tudományos ismeretterjesztésben. Elsők között írt a híres magyar tudósok és feltalálók munkásságáról.

4. – 180 éve alakult térképészeti iroda

1834-ben e napon a Helytartótanács elrendelte Budán a Királyi Tisza Térképészeti Iroda felállítását, amelynek vezetőjéül Lányi Sámuelet neveztek ki. Ezzel megkezdődött a Tisza 1846-ig tartó vízrajzi felmérése, amely alapul szolgált Vásárhelyi Pál és mérnöktársai számára a Tisza-szabályozási tervek elkészítéséhez.

4. – 160 évvel ezelőtt robogott Szeged városába az első gőzös

1854-ben e napon adták át ünnepélyes keretek között a forgalomnak Cegléd-Szeged közötti szakaszt, melyet Bayer József főmérnök vezetésével építették, aki már a pozsonyi vasút-szakasz építésénél is közreműködött. A munkát 1851 őszén kezdték el két építésvezetőség, Cegléd és Szeged irányításával. 1855-ben a Délkeleti Államvasutat eladta az osztrák állam egy magántársaságnak, amely Osztrák Államvasút-társaság névvel 1857-ben kiépítette a Szeged-Temesvár vasútvonalat. A szegedi vasúti Tisza-híd 1858. december 2-án helyezték ünnepélyesen forgalomba. Szeged második vasútjával, az Alföld Fiume Vasút Rókus pályaudvarával 1870-ben jött létre a vasúti kapcsolat.

6. – Energiatakarékossági világnap

A nemzetközi energiatakarékossági világnap szervezői felhívják a figyelmünket az energiatakarékosság és a megújuló energiaforrások, valamint a környezettudatosság, fenntarthatóság fontosságára is. E napon világszerte rengeteg energiatakarékosságra bízató programot szerveznek. A világnap jó alkalom a tavaszi megújulásra és a szemléletváltásra is, így érdemes egy-két programon részt venni.

8. – Nők nemzetközi napja

Az 1857-es textilipari sztrájk emlékére, Zetkin Klára javaslatára világszerte e napon ünneplik a nőnapot. Talán nem is gyökerezett volna meg ilyen széles körben, ha nem a tavasz szimbólumaként, a bimbózó virágokkal együtt köszöntenénk a lányokat és nőket.

8. – 90 éve alakult meg a Budapesti Mérnöki Kamara

1924. március 8-12. között a Magyar Mérnök és Építész Egylet székházában, az 1923-as XVII. törvénycikk - a mérnöki rendtartásról - alapján megalakult az 1878-óta szorgalmazott Budapesti Mérnöki Kamara, melynek első elnöke: dr. Zielinski Szilárd műegyetemi tanár volt. A hatalom birtokosai által csupán húsz évig engedélyezett köztestületünk fő célja a mérnökök jogvédelme, szociális támogatása és a munkalehetőségek megteremtése volt.

9. – 25 éve alakult a Mérnöki Kamara egyesület

1989-ben e napon, Budapesten 295 mérnök megalakította a Mérnöki Kamara egyesületet, melynek legnagyobb eredménye a műszaki értelmiség hivatásrendi kamaráját biztosító 1996. évi LVII. Törvény létrehozásában végzett lobbizás, majd az azt követő szervező munkája során létrejövő területi Mérnöki Kamarák, és az MMK beindítása volt.

10. – 125 éve született Járay Pál feltaláló

Bécsben született Járay Pál (1889-1974) feltaláló, az áramlástan vizsgálatok úttörője. 1920-ban szabadalmaztatta a legkisebb örvényleválást keltő léghajóalakat, majd a legkisebb légellenállást adó járműalakat. Számos autógyár több modellje készült a Járay-féle elvek alapján. Általa kifejlesztett - teljesen áramvonalas - autókarosszéria megelőzte korát, s elvei máig is alapjai a jármű-áramlástan vizsgálatoknak.

14. – 150 éve született Kürschák József matematikus

Budán született Kürschák József (1864-1933), a tudóst és pedagógust egyesítő kiváló matematikus, és akadémikus. 1912-ben jelent meg alapvető tanulmánya "Az abszolút érték fogalmának általánosítása" címmel. 1916-1918 között a Műegyetem rektora volt.

14. - Kossuth-díj születésnapja

Az állami vezetőink 1948. március 14-én adták át az első Kossuth-díjakat az országunk legkiválóbb tudósainak, művészeinek, ipari munkásainak, és földműveseinek, akik hozzájárultak hazánk újjáépítésének sikeréhez. 1990-től évente immáron március 15-én a Széchenyi-díjakkal együtt adományozzák e díjakat is.

15. – Magyar Köztársaság Nemzeti Ünnepe, a magyar sajtó napja

A modern parlamentáris Magyarország megszületésének a napja. Az 1848. március 15-i forradalom célja a Habsburg uralom megszüntetése, a függetlenség és az alkotmányos berendezkedés kivívása volt. A sajtó-szabadság törvényi feltételeinek kiharcolására is emlékeznek a hazai sajtó képviselői, annak emlékére, hogy 1848-ban e napon nyomtatták ki a magyar sajtó első szabad termékét: a Tizenkét pontot és a Nemzeti Dalt.

15. – Fogyasztók világnapja

Az ENSZ 1985. 03. 15-i közgyűlésén döntöttek a fogyasztóvédelmi irányelvekről, melyek általános

elveket és konkrét tennivalókat fogalmaztak meg. Emlékezve a Fogyasztói Érdekvédelmi Alapokmánya elfogadásának napjára, a hivatásos és társadalmi fogyasztóvédők szakmai tanácskozásokat, nemzetközi konferenciákat tartanak, számos helyen kiállításokat szerveznek a Fogyasztók Világnapján.

19. – 200 éve született Bodoki (Henter) Károly mérnök

Gyulán született Bodoki (Henter) Károly (1814-1868) vízépítő mérnök. 1838-tól Békés vármegye mérnöke. 1848-ban kidolgozta a Körösök és a Berettyó szabályozásának tervét, s utóbb mint a Körös-Berettyó Társulat főmérnöke ő irányította a folyók szabályozási munkálatait is (1856-1868). 1863-ban Boros Friggyessel és Klasz Mártonnal együtt tervet készített egy tiszántúli öntöző- és hajózácsatornára, az ún. Felső-Tisza-Érvölgy-Körös-csatornára.

20. – 160 éve született Gestetner Dávid feltaláló

Csornán született Gestetner Dávid (1854-1939) a stencil sokszorosítógép feltalálója. 1880-ban Londonban szabadalmaztatta az ún. cyclostiletollat, később a stencil felhasználásával működő neo-cyclostile sokszorosítót. Ebből fejlesztette ki az „Automatic cyclostile”-t. A további tökéletesítések során eljutott a pár évtizede még általánosan használt, teljesen önműködő készülékhez.

21. – Csillagászati tavasz kezdete

E napon a Nap az Egyenlítő magasságában halad át az égen, sugarai merőlegesen a Föld forgástengelyére, éppen keleten kel, és nyugaton nyugszik, a nappalok, valamint az éjszakák hossza egyenlő. Innen származik a neve „napéjgyenlőség”. (Északi féltekén tavaszkezdet, déli oldalon ez az ősz első napja.)

22. – Víz világnapja

Az Egyesült Nemzetek Szövetség Közgyűlésének 47. ülészsaka – az 1992. évi dublini környezetvédelmi világkonferencia javaslatára – e napot, a víz világnapjává nyilvánította.

23. – Meteorológiai világnap

Március 23.-án, a meteorológiai világnapon, az 1950-ben Bécsben megalakult - 1951-től az Egyesült Nemzetek Szövetségének szakmai szervezeteként működő - Meteorológiai Világszervezet (WMO) tevékenységére irányul a figyelem. Kofi Annan, az ENSZ főtitkára, a WMO-t a “legelső hálózatépítőnek” nevezte. (Időjárás Megfigyelési Világszolgálat)

24. – 330 éve született Bél Mátyás polihisztor

Ocsován született Bél Mátyás (1684-1749) polihisztor, tanár, a magyar felvilágosodás nemzetközi jelentőségű alakja, számos külföldi akadémia tagja. Két évtizedes munkája eredményeként látott napvilágot a ma is forrásértékű *"Notitia Hungariae novae historico-geographica. [Az új Magyarország történelmi-földrajzi leírása]"* első négy kötete, amelyben a hazai folyók részletes leírása szerepelt. Alapítója és szerkesztője volt az első, rendszeresen megjelenő hazai hírlapnak, a *"Nova Posoniensia"*-nak.

26. – 20 éve kezdte szolgáltatásait a Pannon GSM

1994-ben e napon indította kereskedelmi szolgáltatását a Telenor Magyarország Zrt. (www.telenor.hu) jogelődje, a Pannon GSM és így e naptól vált elérhetővé Magyarországon is a GSM rendszerű rádiótelefon-kommunikáció.

28. – 100 éve született Osztrovszki György mérnök

Kolozsváron született Osztrovszki György (1914-1988) vegyészmérnök, akadémikus. 1940-1948 között a Tatabányai Szénbányák mérnökeként, majd miniszteri biztosaként dolgozott. 1949-ben nevezték ki a Magyar Állami Szénbányák vezérigazgatójának és a Nehézipari Minisztérium ipari csoportfőnökének. 1950-1953, ill. 1960-1963 között az Országos Tervhivatal elnökhelyettese volt. 1964-ben nevezték ki az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnökhelyettesévé, majd 1967-1970 között helyettes titkárként működött a KGST moszkvai titkárságán. 1980-ig töltötte be az Országos Atomenergia Bizottság (OAB) elnökhelyettesi tisztségét. Munkaterülete főként az energiahordozók termelése és felhasználása volt, de jelentős szerepet játszott a magyar-szovjet alumínium-timföld-egyezmény megalapozásában is.

31. - 20 éve kezdte szolgáltatásait a Westel 900 Mobiltelefon Rt.

1994-ben e napon elindult Magyarországon – a T-Mobile jogelődje – a Westel 900 GSM mobiltelefon-hálózat kereskedelmi szolgáltatása. A T-Mobile ma a Magyar Telekom Csoport mobilkommunikációs üzletága. Közel 4,5 millió ügyfele van, ezzel piacvezetőként, hazánk egész területén 900 és 1800 MHz-es frekvencián nyújt minőségi GSM rendszerű mobiltelefon-szolgáltatást, és az ország egyre több városában érhető el szélessávú mobilinternet-hálózata is.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- Mérnökök évfordulói 2014-ben – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László